

Motion till riksdagen 2012/13:C444

av Jan Lindholm m.fl. (MP)

Konsumentpolitiska åtgärder

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tydligare produkt- och tjänsteinformation.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade resurser till utbildningsinsatser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om marknadsföring riktad mot barn.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt kommunal konsumentvägledning och ökat stöd till fristående konsumentorganisationer.
5. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på hur följsamheten av Allmänna reklamationsnämndens beslut kan öka.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stärkt tillsyn och marknadskontroller.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot hälsofarliga ämnen.¹
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ursprungsmärkning.¹
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av att utveckla tydligare rättighetslagstiftning för områden där enskilda hamnar i konsumentliknande situationer.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkandena 7 och 8 hänvisade till MJU.

2 Inledning

De val som konsumenter gör har stor betydelse dels för den enskildes hälsa eller privatekonomi, dels för miljö, klimat, djurskydd eller arbetsförhållanden i andra länder. Det som är bra för miljön ska enligt Miljöpartiet de grönas mening vara billigt, det som är skadligt dyrt och det som är farligt bör förbjudas.

Tendenserna under nuvarande regering är tydliga. Konsumenträtt har gått från att vara ett samhällsansvar till att enbart handla om den enskilda individens ansvar. Det är ett ansvar som blir allt tyngre att bära i takt med att utbudet ökar, samtidigt som teknikutvecklingen gör att många produkter och tjänster kan vara svåra för den enskilde konsumenten att förstå sig på.

Regeringen har försvagat Konsumentverkets möjligheter att ta tillvara konsumenternas intressen. Detta trots att konsumentpolitikens uppgift är att skapa förutsättningar för människor att kunna göra goda val och se till att samhällets organisering och service också främjar en god miljö och hälsa på lika villkor.

Miljöpartiets konsumentpolitik står på tre ben. För det första krävs insatser för att öka konsumenternas kunskap om produkter, tjänster, risker och rättigheter. För det andra krävs ett system där konsumenter får faktiskt inflytande och ett starkt konsumentskydd. För det tredje krävs regler, riktlinjer och kontroller som säkrar rättigheter även för dem som inte i detalj kunnat tillgodogöra sig produktinformation eller haft möjlighet att jämföra olika tjänster med varandra. Miljöpartiet värnar om bibehållen valfrihet, men vill stärka skyddet även för de konsumenter som inte utnyttjar denna valfrihet aktivt.

Konsumentpolitik omfattar en mängd frågor som faller inom flera olika utskottsområden. Denna motion ska därför inte ses som en uttömmande beskrivning av Miljöpartiets konsumentpolitiska förslag.

3 Kunskap

Det är viktigt att ha förståelse för konsumtionens implikationer och kunskap om produkters innehåll och tjänsters innebörd. Därför anser såväl Konsumentverket (i myndighetens budgetunderlag för åren 2013–2015), som vi att dagens utveckling mot allt sämre kunskaper – hos såväl konsumenter som näringsidkare – är oroande.

3.1 Information om produkter och tjänster

Bristande märkning av produkter och i anslutning till köp av tjänster är en av faktorerna som gör att det är svårt att vara en medveten konsument. Detta gäller inte minst livsmedelsprodukter. Miljöpartiet vill att konsumenter ges fullständig information om var och hur livsmedlen har producerats samt att

Fel! Okänt namn på

tydlig ursprungsmärkning bör göras. Vad som här anförts om angivande av ursprungsmärkning bör riksdagen som sin mening ge riksdagen till känna.

Innehållsförteckningar och annan viktig information ska alltid vara enkelt läsbar. Det är viktigt att avtalsvillkor (även på internet och i mobiltelefoner) ska vara begripliga och innehålla en sammanfattning. Produktinformationen ska även finnas tillgänglig för personer med synnedsättning. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

3.2 Utbildning

För att människor ska kunna göra medvetna val i sin roll som konsumenter har samhället en viktig roll gentemot exempelvis skolan och företag. Konsumentverket bör ges ökade resurser för att bland annat i grundskolan och gymnasieskolan sprida kunskap om konsumenters rättigheter och konsumtionens betydelse. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

3.3 Marknadsföring mot barn

Konsumenten möter inte bara ett stort utbud av produkter och tjänster, utan även olika typer av information och påståenden om dessa i form av reklam. Marknadsföring som vänder sig till barn blir allt mer omfattande. I sin marknadsföring till barn använder sig företag ofta av säljfrämjande åtgärder som utdelning av leksaker, gratiserbjudanden, tidningsutskick, utfärdande av så kallade medlemskort och pysselaktiviteter. Det har också tillkommit nya kanaler för att nå barnen genom mobiltelefoner och internet. Miljöpartiet vill att regeringen utreder möjligheten att införa en regel i marknadsföringslagen som ålägger näringsidkare att beakta barns allmänna utsatthet i kommersiella sammanhang. Det är enligt vår mening nödvändigt att se över lagen så att den blir ett effektivare medel för att motverka de negativa effekter som reklam kan ha på barn. Branschens regler har inte visat sig tillräckliga. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

4 Inflytande och konsumentskydd

Vi vill att alla kommuner ska kunna erbjuda sina medborgare vägledning i konsumentfrågor, antingen via samarbete med andra kommuner, samarbete med ideella organisationer eller genom egen verksamhet. Miljöpartiet vill stärka den kommunala konsumentvägledningen och ge ökade resurser till fristående konsumentorganisationer som arbetar för konsumenters rättigheter. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

Mer effektiva sanktioner är nödvändigt då det regelbundet begås konsumenträttsliga övertramp. Det är enligt vår mening ett problem att så många näringsidkare struntar i beslut från Allmänna reklamationsnämnden.¹ ARN:s statistik visar att följsamheten varierar från bransch till bransch, vilket synes hänga samman med förekomst av branschspecifika kvalitetssäkringsorgan. Det finns således enligt vår mening ett behov av att vidta åtgärder för att öka följsamheten gentemot ARN:s beslut. Riksdagen bör ge regeringen i uppdrag att ta fram förslag för att åtgärda detta.

Utbudet av varor och tjänster ökar och möjligheten att konsumera tjänster som förr antingen varit förbehållen en liten grupp av samhället eller inte funnits tillgänglig på samma sätt som nu ökar. Individens intresse av att få valuta för betalda medel ökar, liksom deras intresse av att utkräva ansvar. Samtidigt finns det sektorer inom tjänstesektorn där individen inte anses vara fullt utkonsument utan snarare patient, medborgare eller brukare. Det kan handla om betalning för förskoleplats eller annan offentligt reglerad ”tjänst” (jfr rättsfallen NJA 1998 s. 656 I och NJA 2008 s. 642), betalning för viss privat hälso- och sjukvård av mer estetisk karaktär eller betalning för massage eller akupunktur. Vi bedömer att det finns sektorer av samhället där individens ställning som konsument bör stärkas. Det bör ankomma på regeringen att närmare utreda hur. Detta ska ges regeringen till känna.

5 Politik för en god lägst nivå

5.1 Tillsyn och marknadskontroller

Konsumentverket pekar i sitt budgetunderlag för åren 2013–2015 på nödvändigheten av en resursförstärkning för att tidigt kunna upptäcka konsumentproblem, för proaktiv samverkan med näringslivet samt för förstärkta tillsynsinsatser.

Det är viktigt att upptäcka farliga produkter i ett tidigare skede. Miljöpartiet vill stärka upp arbetet med tillsyn och marknadskontroller. Detta arbete ska inte enbart fokusera på ren produkt- och tjänstesäkerhet, utan bidrar också genom granskning av avtalsvillkor, marknadsföring och produktinformation till ett tydligare informationsutbyte mellan konsument och näringsidkare. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

5.2 Politik mot hälsofarliga ämnen och produkter

Alla måste ha tillgång till livsmedel av god kvalitet utan tillförda giftsubstanser. Försiktighetsprincipen ska tillämpas, inte minst när det gäller genmanipulerade livsmedel, antibiotika och bestrålning. Sverige ska våga vara ett före-

¹ <http://www.am.se/Om-oss/Statistik/>.

Fel! Okänt namn på

döme när det gäller förbud mot både kemiska bekämpningsmedel och livsmedelstillsatser.

Människor får i sig Bisfenol A (BPA) dagligen genom konservburkar och andra matförpackningar. Den är hormonstörande och alternativ finns. Därför vill vi förbjuda BPA.

Miljöpartiet vill också begränsa de onödiga tillsatserna i skolmaten. För människor dåliga råvaror ska inte maskeras med kemiska tillsatser. Tillsatser som är otillåtna i ekologisk mat bör heller inte förekomma i skolmat.

Miljöpartiet har påtalat problemen med "kemikaliseringsen" av vår vardagsmiljö kopplat till folkhälsan en längre tid, bland annat i motionen "Kemikalieexponeringens konsekvenser för folkhälsan" (2005/06: MJ592). Det finns ett stort behov av ökad kunskap om kopplingen mellan folkhälsan och den alltmer förorenade vardag de flesta av oss människor lever i.

Det som anförs ovan om förbud mot hälsofarliga ämnen bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 5 oktober 2012

Jan Lindholm (MP)

Jabar Amin (MP)

Tina Ehn (MP)

Peter Eriksson (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Maria Ferm (MP)